

vix paremus tibi comedere Pascha? Et paulò post dicitur Christum vespere factò cum illis discubuisse & cœnasse, quod idem asseritur Marci 14. & Lucæ 22. Sed prima dies azymorum, non erat decima tercia mensis primi, quia tota die decima-tertia comedebatur panis fermentatus, sed decima-quarta, in cuius vespera incipiebat comedere azyma, & non licebat comedere fermentatum, aut illud in domibus habere, ut patet Exodi 12. Ergo Christus non celebravit die decima tercia, sed decima quarta primi mensis, cœnam paschalem cum Discipulis suis, in qua Sacramentum Eucharistia instituit. Unde Theophylactus in cap. 22. Lucæ: *Diem azymorum, inquit, nominat feriam quintam, in cuius vespera Pascha immolatur erant.*

22. Nec valet, quod ait Euthymius, nempè per primum diem azymorum Evangelistas intellexisse pridie azymorum, in qua vobis Christum cœnam Paschalem cum Discipulis celebrasse, subindeque solemnitate illam una die prævenisse. Non valet, inquam, tum quia Lucas additum diem festum: erat autem dies festus solus primus & septimus dies azymorum, ut constat Exodi 12. Tum etiam, quia non est assignabilis causa sufficiens, ob quam Christus legis observantissimus custos, qui non venerat legem solvere, sed adimplere, eam transgredi volueret, & legalem cœnam celebrare pridie quam lex juberet. Et certè, si diem à lege præscriptum in comedendo Agno Paschali prævenisset, justam eum accusandi, mortique tradendi causam, Iudei invenissent, cùm de observantia azymorum lex dicat Exodi 12. *Quicumque fermentatum comedenter, peribit anima illa ex Irael.* Nec verum est quod ait idem Euthymius, nempè fuisse licitum in antiqua lege prævenire Pascha, quamvis non licet ultra diem constitutum à lege illud differre. Nam Scriptura nullibi ne apparet quidem id insinuat, sed potius contrarium aperte indicat: Numerorum enim cap. 9. lex permittit quidem in favorem immundorum, ac peregrinorum, ut propter immunditiam, aut peregrinationem longinquam extra terram Chanaam, Pascha sum in secundum mensis differat; imperat tamen ut illud celebrent ipsa Luna decima quarta sub vesperam.

23. Objiciunt Graci plura D. Joannis testimonia, ex quibus aperte colligi videtur, Christum Pascha celebrasse cum Discipulis suis, antequam Iudei illud celebrarent, subindeque prævenisse diem à lege statutum, quæ erat decima-quarta mensis. In primis enim Joan. 13. Omnia illa quæ Christus gesit in cœna, facta dicuntur *ante diem festum Pascha*. Secundò, idem Evangelista cap. 18. ait quod in die Passionis Domini, *Iudei non introierunt Prætorium, ut non contaminarentur, sed ut manducarent Pascha*, id est Agnum Paschalem: Ergo illa die à Iudeis manducabatur, subindeque Christus celebravit Pascha cum Discipulis suis, pridie quam à Iudeis celebraretur. Tertiò cap. 19. Christus dicit mortuis in parasceve Pascha: est autem parasceve, præparatio ad festum celebrandum, seu vigilia Pascha. Demum dies Sabbati, quæ secuta est immediate mortem Christi, Joan. 19. appellatur *dies magnus Sabbati*, quo nomine non designatus fuisset, nisi exitisset dies primus azymorum, quia non habuisset speciale aliquam magnitudinem & solemnitatem super alia Sabbathæ: Ergo Christus non est passus die prima azymorum, subindeque ante illum diem celebravit Pascha cum Discipulis suis.

Ad primum respondeo ea quæ à Christo gesta sunt in nocte cœna, dici ab Evangelista facta

ante diem festum Pascha, sumpta die pro die artificiali, prout distinguitur à nocte; non pro naturali, ut complectitur noctem, unde non dixit *ante festum*, sed *ante diem festum*. Quæ explicatio est D. Thomæ in 4. dist. 11. quæst. 2. artic. 2. quæst. 3. ad 1. & Cathechisni Romani cap. de Eucharistia. Ut autem illa clarius percipiatur, scindum est, apud Judæos tres fuisse dierum differentias, nempè legum, naturalium, & artificialium. Dies legales accipiebantur à vespera unius diei, ad vesperam subsequentis, juxta illud Levitici 13. *A vespera usque ad vesperam celebrabitis Sabbathum vestrum.* Dies naturales accipiebantur apud Hebraeos, sicut apud nos, à media nocte in medium noctis sequentis; vel ut aliquibus placet, & insinuat S. Thomas ubi supra in resp. ad 2. ab ortu Solis in ortum subsequentem. Dies vero artificiales conditumquebantur etiam sic ut modo contra noctem, ita ut comprehendenter tantum illud spatium in quo lux solis apparebat.

Ad secundum respondeo cum eodem S. Doctore ibidem ad 3. quod quando Evangelista ait, quod Judæi die qua Christus crucifixus est, non introierunt in prætorium, ut non contaminarentur, sed ut manducarent Pascha; per ly *Pascha*, non intellexit eum Agni Paschalis, sed eum panū azymorum, qui per septem dies comedebantur, aut viettarum, quæ per dies Paschales offerebantur, & quæ *Paschata* dicebantur; illæ enim, non nisi à mundis comedri debebant.

Ad tertium dicendum, per parasceve Paschæ, non intelligi præparationem ad Pascha, sed parasceve, quod erat festum Paschæ, id est feria sexta, intra festa Paschalia illo anno occurrentis. Iudei enim quamlibet feriam sextam appellabant parasceve, quia in ea præparabant necessaria ad diem Sabbati sequentem, in quo non licet eis quidquam operari, ne quidem cibos præparare. Quæ explicatio confirmatur ex illo Marci 15. *Erat parasceve, quod est ante Sabbathum, & ex illo Joan. 19.* Iudei ergo, quoniam parasceve erat, ut non remaneant in cruce corpora Sabbathi, &c. Ex quibus constat parasceve fuisse, non ad Pascha, sed ad Sabbathum.

Ad quartum respondeo diem illam Sabbathi quæ secuta est immediate mortem Christi, magnum diem Sabbathi ab Evangelista appellari, quia incidet in secundum diem azymorum, qui ob frequentiam populi, qui ad Pascha convenerat, erat celeberrimus.

CAPUT II.

Materia hujus Sacramenti.

1. Materia hujus Sacramenti assignatur à Florentino in decreto unionis sapè citato, his verbis: *Tertium est Eucharistia Sacramentum, cuius materia est panis triticus, & vinum de vite.* Unde omnis panis non est materia sufficiens hujus Sacramenti, puta panis confeccus ex hordeo, milio, avena, vel leguminibus; sed solus panis confeccus ex farina tritici, & aqua naturali, ac igne coctus: quare si farina admiseretur aqua rosacea, vel quicunque alijs liquor, quam vera aqua, non posset ex ea confici Sacramentum, quia non est verus panis, ut ait D. Thomas h̄c quæst. 74. artic. 7. ad 3. Similiter massa pastæ cruda, aut torrida Sole, vel frixa oleo, non est apta materia hujus Sacramenti, sicut nec amygdum seu amylium, quod sit ex tritico corrupto, cùm ejus materia non tam sit tritici

DE EUCHARISTIAE SACRAMENTI. 109

critici farina, quam lac ex eo expressum, ut notavit Soto. Ratio hujus rei alia non est, quam Christi institutio, qui hoc Sacramentum instituit in pane usuali: panis autem usuali est ille qui fit ex farina tritici, & aqua naturali, & qui igne decoquitur; nam omnis alius panis substituit in defectum hujus, nec panis simpliciter dici consuevit, sed cum addito, panis hordeaceus, panis ex milio &c. Ergo solus panis confeccus ex farina tritici, & aqua naturali, ac igne coctus, est sufficiens materia Eucharistia. Hæc censetur Apostolica traditio, quam Ecclesiastica authoritas confirmavit, ut testatur Catechisni Romanus.

2. Nihil tamen interest ad valorem hujus Sacramenti, an panis sit azymus, vel fermentatus, ut definivit Florentinum s. ultima in litteris sanctæ unionis, his verbis: *Definimus in azymo sive fermento pane triticœ, corpus Christi veraciter confici.* Licet azymus convenienter sit quam fermentatus: Tum quia Christus in azymo consecravit, cùm cœnam legaliter celebraverit, & Sacramentum Eucharistia instituerit, prima die azymorum, in qua nullus panis, nisi azymus, in domibus Iudeorum debebat repertiri, sicut Exodi 12. præcipitur, ut cap. precedenti §. 4. ostendimus. Tum etiam, quia eti daremus, quod Christus (ut volunt Graci) in celebratione Pascha, legitimus ejus tempus, scilicet primam diem azymorum, sive decimam quartam lunam, prævenire volueret; consequens tamen non fore, cum fermentato in cœna ultima usum fuisse, sed azymo; quia sicut ipsius agni Paschalis immolationem & eum observare voluit, ita & totum ejus ritum in lege præscriptum (qui inter alia habet, ut cum azymis & lactucis agrestibus comedatur) servare voluisse credendum est. Unde Chrysostomus homil. 82. super Matth. *In omnibus semper, usque ad ultimum passionis diem, non esse adversarium se legi ostendit.* Tum denique, quia cùm azymum in Scriptura, puritatem, candorem, simplicitatem, humilitatem, & incorruptionem significet, magis congruere videtur proprietatibus hujus Sacramenti, quam fermentatum, quod ut plurimum in malam partem sumitur. Unde Apostolus 1. Corinth. 5. *Nescitis quia modicum fermentum tamquam massam corruptum. Expurgate etsi fermentum, ut sitis nova corporis, sicut etis azymi: etenim Pascha nostrum immolatus est Christus. Itaque epulemur, non in fermento veteri, neque in fermento malitia & nequitia, sed in azymis sinceritatis & veritatis.*

Fateor tamen Græcorum morem celebrandi in fermentato, suis congruentis non carere; cùm enim fermentatum, à fermento saporem habeat, & à sale calorem, Eucharistia, quæ est Sacramentum amoris, & Spiritualis suavitatis, convenire videtur. Præterea (ut notavit S. Thomas 4. contra Gent. cap. 69. ex D. Gregorio in registro) *Romanæ Ecclesie offert azymos panes, propterea quod Dominus sine ulla commixione carnem suscepit; sed cetera Ecclesie offerunt fermentatum, ut pro eo quod Verbum Patris induit est carne, & est verus homo, sicut & fermentum commisceretur farina.* Imò etiam Romanam Ecclesiam, aliquando in fermentato consecrasse, Richardus, Scotus, Durandus, & alij afferunt; idque testatur D. Thomas in 4. dist. 11. qu. 2. artic. 2. quæst. 3. ubi sic ait: *Hunc morem (celebrandi in azymo) Romanæ Ecclesie ab Apostolis qui ipsam fundaverunt, accepit, ut Innocentius III. dicit: Sed postea, ut dicit Leo Papa, imminentे hæresi Ebionitarum, qui dicebant simili cum Evangelio legalia observanda, SS. Pares ne eis consentire viderentur, zoluerunt ad tempus, instinctu Spiritus Sancti, ex*

III. Pars.

fermentato confici Sacramentum: postea cessante illa hæresi, Ecclesia Romana ad pristinum morem redit. Ex quo patet, Authorem Theologam mentis & cordis, non legisse D. Thomam, dum hoc in dubium revocavit, & oppositum probabilius esse dixit disserit. 2. de materia Euchar. cap. 2.

3. Quantum ad materiam calicis consecrandi, non minus certum est, illam esse vinum vitigineum, quam materiam ex qua corpus Christi conficitur, esse panem triticum: *Sicut enim solus panis triticus, propriè & simpliciter panis appellatur, & solum oleum de olivis, propriè & simpliciter vocatur oleum; ita solum vinum de vite, propriè & simpliciter dicitur vinum.* Unde liquor ex malogranatis, pomis, aut moris expressus, non est materia hujus Sacramenti, quia non est vinum de vite. Nec acetum, quia non est simpliciter vinum, sed vinum corruptum; sicut cadaver non est homo, sed homo mortuus. Nec agresta, seu succus expressus ex uva acerba, quia nondum habet species vini, sed est in via generationis, benè tamen mustum, quia est simpliciter vinum de vite, licet non perfectè purgatum & defecatum. Potest etiam consecrari in succo expresso ex uvis passis (in quo fama est consecrare Egyptios) quia talis succus est vinum de vite, edque perfectius, quod ab aqeo humore purgatus.

4. Vino consecrando admiscere modicam aqua, non est necessarium, necessitate Sacramenti, sed duntaxat necessitate præcepti Ecclesiastici, ut declarat Florentinum in decreto Eugenij, & Tridentinum s. 22. cap. 7. his verbis: *Monet Sancta Synodus præceptum esse ab Ecclesia Sacerdotibus, ut aquam vino in calice offerendo miscent.* Cujus ceremonia triplicem reddit rationem D. Thomas h̄c artic. 6. Prima est, ob imitationem Christi, quem in vino aqua permixto, hoc Sacramentum instaurisse & peregisse creditur, asserturque in liturgiis D. Jacobi Apostoli, & Basilij, & testatur Clemens Romanus lib. 8. Constit. cap. 17. his verbis: *Similiter calicem miscent ex vino & aqua, & sanctificans, tradidit eis dicens: Bibite ex eo omnes.* Secunda, ob representationem passionis ejus, in qua aqua simul cum sanguine, ex latere ejus existit. Tertia, ob significationem effectus hujus Sacramenti, qui est unio populi fidelis cum Christo capite. Vinum enim significat Christum, seu sanguinem ejus; aqua vero populorum symbolum est, juxta illud Apocal. 17. *Aqua quas vidisti, populi sunt & gentes.*

5. Circa hanc ceremoniam mixtionis aquæ cum vino in calice consecrando, celebris est difficultas & controversia inter Theologos, an scilicet talis aqua immediatè convertatur in Christi sanguinem, vel solù mediatè, ita ut prius debeat convergi in vinum, quam in sanguinem? Respondet breviter, hoc secundum multò probabilius esse: quia ita videtur sentire Innocentius III. cap. cùm Martha, de celebratione Missarum, ubi Pontifex, relatis tribus opinionibus, quarum prima afferit, aquam vino permixtam, in eam converti quæ de latere Christi promanavit. Secunda, quod mutetur in sanguinem, cùm in vinum transeat, mixta vino, id est, quia prius in vinum versa fuit. Tertia, quod maneat integra & immutata. His inquam tribus opinionibus relatis, concludit Pontifex pro secunda, ut probabilius, dicens: *Verum inter opiniones predictas, illa probabilius judicatur, quæ assertit aquam cum vino in sanguinem transmutari, post nimis quod in vinum conversa fuerit.* Secunda enim opinio id tantum afferit, & nulla ex aliis

K. opinioni

TRACTATUS QUARTUS.

110

opinionibus ab eo relatis, aliud dicit, nempe converti in sanguinem immediatè: Ergo censet Pontifex, quod si aqua non priùs vertatur in vinum, non mutatur in sanguinem. Unde S. Thomas hic art. 8. referens secundam illam sententiam, sic habet: *Ideo sicut ipse (Innocentius) dicit, aliorum opinio probabilior est, qui dicunt aquam converti in vinum, & vinum in sanguinem.* Ipseque Pontifex clare suam mentem expressit, & omnia subterfugia preoccupavit lib. 4. de mysteriis missæ cap. 31. ubi sic ait: *Quibusdam non absurdum esse videtur, quod aqua cum vino transit in sanguinem, et scilicet ratione quod aqua per admixtionem transit in vinum, & vinum per consecrationem in sanguinem: quia enim ambigat, aquam in vinum transire, cum multo vino modicum aqua infunditur?*

6. Eadem sententiam docet Catechismus Romanus tract. de Eucharistia cap. 4. his verbis: *Illiud autem Sacerdotibus animadvertendum est, quemadmodum in sacris mysteriis, aquam vino adhiberi oportet, sic etiam modicam infundendam esse: nam Ecclesiasticorum scriptorum sententia & iudicio, aqua illa in vinum convertitur.* Similia habet Sacerdotale Romanum, cujus verba infra referemus. His addi potest authoritas Tridentini sess. 13. can. 2. definientis post consecrationem solas species panis & vini remanere: si autem aqua in vinum non conversa, sed in propria specie aquæ manens, in sanguinem Christi converteretur; non tantum species vini, sed etiam species aquæ, sub quibus sanguis Christi existeret, remanerent: Ergo juxta Tridentinum aqua in vinum non conversa, non convertitur in Christi sanguinem.

7. Ratio quoque efficacis nostræ suffragatur sententia: Nam illud solum immediate convertitur in sanguinem Christi, quod est materia consecrationis calicis: Sed aqua, etiam ut mixta vino, non est materia consecrationis calicis; omnis enim sacramentorum materia à Christo designata & instituta est, permixtio vero aquæ cum vino consecrando, est solum de jure & præcepto Ecclesiastico, ut docet Tridentinum supra relatum: Ergo aqua, ad mixta vino consecrando, non convertitur immediate in sanguinem.

Confirmatur & magis illustratur hæc ratio: Si id quod non est materia consecrationis, & solum ex præcepto Ecclesiæ, materia necessaria immiscetur, immediate mutari posset in Christi corpus vel sanguinem, sequeretur quod si ex præcepto Ecclesiæ, calici consecrando, loco aquæ naturalis, misceretur aqua rosacea, illa quoque converteretur immediate in sanguinem Christi. Similiter, si de mandato Ecclesiæ, pani consecrando misceretur aliquid de butyro, melle, vel alio liquore, talis materia converteretur in corpus Christi: Sed hæc absurdâ sunt, & à communis Thelogorum sensu penitus aliena: Ergo pariter absurdum videtur dicere, aquam vino mixtam, ex Ecclesiæ præcepto, converti immediate in sanguinem Christi.

8. Dices cum Adversariis, disparem esse rationem, aqua enim rosacea, etiam ut vino mixta, non est materia hujus Sacramenti, bene tamen aqua naturalis, vino mixta; quia (inquit) materia sufficiens consecrationis calicis, est vinum usuale, quo nomine intelligitur vinum limphatum, seu modicâ aquâ dilutum; & in isto dicunt Christum consecrasse in ultima cena, subindeque ipsum in materiam sufficientem consecrationis calicis designasse.

Sed contra primò: Scriptura, Concilia, & SS. Patres, afferunt materiam consecrationis calicis,

esse genimen vitis, seu vinum de vite; unde Christus, peracta hujus Sacramenti institutione, dixit Mat. 26. *Nos bibam amodo de hoc genimine viti &c.* Sed per genimen vitis, seu vinum de vite, non significatur proptè, nisi liquor ex uvis expressus: Ergo solus ille liquor potest dici materia hujus sacramenti.

Contra secundò, vinum quod erat potus usus apud Judeos, erat vinum multâ aquâ dilutum, ut poterit potens ac generosum, quale fert terra Palestina: Ergo si nomine vini, quod est materia hujus sacramenti, intelligi debeat vinum usuale, dicendum est, vinum quod est materia consecrationis calicis, posse & debere esse multâ aquâ dilutum, quod repugnat Florentino, dicenti materiam hujus Sacramenti esse vinum de vite, cui ante consecrationem modicissima aqua admiseri debet. Per quod corrigit quod antea statutum fuerat in Concilio Triburiente Provinciali, nimis rursum tertiam partem aquâ esse vino consecrando admiscentem; quod certè non debebat corriger, sed potius confirmare, si verum esset quod dicunt Adversarij, vinum usuale esse sufficientem materiam consecrationis calicis; cum ad vinum usuale tertia saltē pars aquâ requiratur.

Contra tertium, cum vinum limphatum seu usuale, sit mixtum quoddam ex vino & aqua, si illud sit materia consecrationis calicis, sequitur non solum vinum, sed etiam aquam, esse materiam, saltē partiale, hujus Sacramenti, ut concedit Coninxus, dicens aquam esse materiam Sacramenti Eucharistiae, non necessariam & essentialiem, sicut vinum, sed libertam & sufficientem, sicut peccata venialia sunt materia sufficiens & libera sacramenti pœnitentiae: At hoc videtur absurdum: Ergo & illud. Minor probatur, tum quia hæc distinctione materia Eucharistiae in liberam, & necessariam, commentum est, hactenus in Ecclesia inauditum. Tum etiam, quia (ut supra arguebamus) omnis sacramentorum materia est à Christo designata & instituta: permixtio vero aquæ cum vino consecrando, est de jure tantum & præcepto Ecclesiastico. Tum denique, quia si aqua vino permixta esset hujus sacramenti libera materia, posset calici consecrando in magna quantitate apponi, cur enim modicissima præscriberetur, si in Christi sanguinem immediate converti posset, nec eam prius in vinum transmutari oporteret? Non enim dici potest, hoc fieri ob mysticam significationem, ut nimis denotetur, quod Major est maiestas Christi (significata per vinum) quam fragilitas populi, significata per aquam, ut loquitur Concilium Triburense: hæc enim mystica significatio, potest tam benè per notabilem, ac per modicissimam aquam exprimi, unde in illo Concilio præcipitur, quod ad extirpandam hanc mysticam significationem unionis populi cum Christo capite, tertia pars aquæ miscetur vino consecrando: Ergo non potest esse alia ratio, quæ Ecclesiam moveat, ad præcipendum, ut modicissima aqua calici consecrando miscetur, & ut talis mixtio fiat initio missæ, ut in quibusdam religionibus observatur, nisi quia censet, aquam prius convertendam esse in vinum, quam in sanguinem. Unde Sacerdotale Romanum 1. p. tract. 10. cap. 2. *Aqua qua in calice vino admiserit, debet esse in modica quantitate, quia eam in vinum converti oportet.*

9. Objiciunt in primis Adversarij plura SS. Patrum testimonia, quibus afferunt aquam & vinum consecrati, & consecratione, in sanguinem Christi converti. Verum hæc intelligi & explicari debent

DE EUCHARISTIA SACRAMENT. 111

de consecratione & conversione mediata. Nullus enim eorum dicit aquam secundum se proximè converti in sanguinem, sed aquam simul cum vino in sanguinem transire; conjunctam nimis, non solum per infusionem, sed etiam per transmutationem in vinum. Nec valet, si dicas, aquam in vinum transmutat, non debere appellari aquam, sed vinum, solent enim substantia in alias transmutata, eo nomine nuncupari, quo ante conversionem vocabantur. Nam Joan. 2. aqua in vinum in nuptiis à Domino conversa, pristino nomine appellatur: *Cum gustasset, inquit, architrichinus aquam vinum factam.* Exodi etiam 7. serpens factus ex conversione virgæ Moysis, virga appellatur. Et magis ad rem, corpus Christi in Eucharistia, à Scriptura & SS. Patribus dicitur panis, quia ex pane factū est. Cur ergo similiter vinum factum ex aqua, in ipsum conversa & transmutata, non poterit similiter per quādam ampliationem, aqua à SS. Patribus appellari?

10. Objiciunt secundò: In rubricis Missalis Romani præscribitur, ut si Sacerdos paulo ante consecrationem advertat, non fuisse tempore oblationis calicis appositam aquam, illam apponat, & statim consecret: Sed in tam brevi mora, aqua apposita non potest converti in vinum: Ergo tunc immediate convertitur in sanguinem Christi.

Respondeo primò, quod si in illo casu modicissima aqua, puta una duntata guttula, calici consecrando apponatur, poterit converti in vinum, antequam verba consecrationis proferantur; vinum enim brevissimo tempore potest corrumperre aquam, in parva quantitate sibi admixtam, & illam in suam substantiam convertere. Si autem queras quomodo id fieri possit? Respondeo breviter, id fieri per divisionem, ratione cuius illa modica aqua dividitur statim in partes minimas, sub quibus non potest forma aquæ manere, & consequenter statim succedit forma vini.

Respondeo secundò, quod si in casu positivo, aqua non fuerit conversa in vinum, antequam verba consecrationis proferantur, non convertetur in sanguinem, sed remanebit in propria specie, accidentibus vini circumdata, donec per actionem illorum fuerit conversa in vini substantiam, tunc enim manebit vinum mixtum sanguine.

11. Contra hanc secundam responsum instant Adversarii tripliciter, & dicunt quod si in eo casu aqua non converteretur in sanguinem, sed in propria specie remaneret, non verificaretur forma calicis, cum pronomen *Hic* cadat supra totum quod in calice continetur. Daretur etiam occasio idolatriæ, cum totum quod calici inest, populo adorandum exhibeat. Addunt aliqui cum Baronio ad finem anni 1188. totum liquorem contentum in calice, converti in sanguinem per consecrationem, fide tenendum esse, semperque ita creditum fuisse à fidelibus.

Sed hæc parvum urgent, ad primam enim instantiam facile respondetur, in eo casu verba consecrationis verificari, quia pronomen, *Hic*, non respicit absolute quidquid in calice reperitur, sed tantum materiam consecrationi aptam, qualis non est aqua in vinu non conversa, ut suprà ostensu est. Ad secundam similiiter dico, in eo casu nullam dari occasionem idolatriæ populo; quia cum adoratio fidelium, per fidem dirigatur, fertur solum ad sanguinem Christi latenter sub speciebus Eucharistis, non vero ad alia quæ per accidens illi adjuncta sunt; sicut si hostia consecrata crinis injecitus fit, vel mulca decidat in calicem ut lèpe contingit, nullus creditur ea adorare.

III. Pars.

Ad tertiam respondeo Baronum & alios existimantes de fide certum esse rotum liquorem in calice contentum, semper & immediatè converti in sanguinem per consecrationem, semperque fuisse illum communem fidelium sensum, & traditionem omnium sæculorum, in hoc non parvum excedere, & contradicere non solum Catechismo & Sacerdotali Romano, supra relatis, sed etiā Innoc. III. Ille enim satis aperte significat rem non esse de fide, quando capite supra citato refert ut probabilem sententiam plurium Theologorum sui temporis, affirmantem aquam manere post consecrationem permixtam accidentibus vini. Posteaque solum præfert ut probabilem alteram sententiam, alteraten tem aquam converti mediata in sanguinem, cum prius in vinum transeat, ut supra retulimus. Et certesi opposita sententia semper fuit communis fidelium & Theologorum sensus, quomodo non solum Innocentius III. doctissimus Pontifex, sed etiā D. Thomás, qui non diu post illum floruit, hunc communem sensum ignoraverunt, sicut & D. Bonaventura, Scotus, & plures alij antiqui Theologi, qui nostram aperte docent sententiam?

12. Objiciunt tertio: Christus, ut ex Patribus, Conciliis, & traditione constat, consecrat vinum aquâ mixtum, quam in satis magna copia vino miscuitur verosimile est, tum ob illius regionis calidæ consuetudinem, tum etiam ut temperantia daret exemplum: Ergo cum illius mixtionem statim subsecuta fuerit consecratio, non potuit talis aqua prius converti in vinum, quam in sanguinem Christi.

Respondeo verosimile esse, Christum tam modicam calici consecrando adhibuisse aquam, ut vi & efficacia vini potentis & generosi calidissimæ illius regionis, facile & brevissimo tempore, in vinum conversa fuerit; quia tunc aquam vino non adhibuit, ad potum solitum, seu usuale, sed mysticum & sacramentale. Unde S. Bonaventura in 4. dist. 11. 2. p. art. 2. qu. 3. ait, Christum Dominum non consecrassæ calicem, donec aqua fuisse conversa in vinum.

13. Alia est difficultas circa materiam Eucharistiae, breviter hæc expedienda, an nimis sit de jure divino, quod Sacramentum Eucharistiae non conficiatur, nisi consecrando utramque speciem, subindeque Summus Pontifex dispensare non possit, ut Sacerdos consecret in una tantum specie. Respondeo affirmativè, tum quia quæ sunt necessaria ad integratam Sacramenti, sunt de jure divino: consecratio autem utriusque speciei est necessaria ad integratam sacramenti Eucharistiae, quia illud est institutum per modum convivij, ad cuius integratam requiritur cibus & potus. Tum etiam, quia Eucharistia non habet solum rationem sacramenti, sed etiam sacrificij: Sacrificium autem offerri nequit, nisi utraque species consecretur; quia in eo debet fieri separatio quædâ mystica corporis Christi, ab ejus sanguine, quatenus ex vi verborum, & ex significacione specierum, ponitur in una corpus, & in alia sanguis, ut magis declarabitur infra, cum de sacrificio Missæ. Ex quo patet, non posse Summum Pontificem dispensare, ut Sacerdos consecret in una tantum specie: quia licet possit in aliquo jure dispensare, v. g. in adiunctione votorum simplicium, non tamen in jure divino, spectante ad substantiam vel ad integratam sacramentorum, vel sacrificij Missæ, ut colligitur ex Tridentino sess. 2. 1. cap. 2. Unde fabulosum est, quod refert Volaterranus lib. 3. Geographia cap. de Saxonibus, nempè Innocentium V 111. dispensasse cum illis,

K 2 ad